

УДК 657.1

Гурочкіна Вікторія

к.е.н., доцент

Національний університет податкової служби України

м. Ірпінь

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Анотація

У статті досліджено сутність облікової політики, розглянуто основні елементи наказу про облікову політику на етапі економічних реформ.

Ключові слова: сутність, значення облікової політики, елементи, наказ про облікову політику підприємства.

Впорядкованість господарської системи залежить від належного ведення обліку, результатом якого є збалансування соціальних диспропорцій та досягнення культурного, суспільного та сталого розвитку підприємства. Необхідною основою для соціального та культурного порядку є обліковий порядок, господарський і державний. Досягнувши та забезпечивши порядок суспільство може процвітати, прогресувати і досягти кращого майбутнього. Головним інструментом управління у вітчизняному бухгалтерському обліку є облікова політика підприємства. Через облікову політику власники підприємств і організацій реалізують свою власну політику у сфері бухгалтерського обліку підприємства.

Питання формування облікової політики підприємства дедалі набуває актуальності з огляду світових інтеграційних процесів в цілому, та постійну перебудову економічної системи держави зокрема. Якщо висвітлення та формування організаційно-технічної частини є узгодженим, то визначення методичної складової облікової політики залишається надзвичайно проблемним. Саме методична складова більшою мірою визначатиме вплив облікової політики на фінансові результати діяльності підприємства. Основні аспекти формування облікової політики відображено в роботах В.Я. Амбросов, Л.М. Васільєва, Ф.Ф. Бутинця, П.Є. Житнього, Л. Пантелійчук та інших. Проте визначення основних елементів облікової політики щодо об'єктів обліку є дискусійним питанням сьогодення.

Метою даної статті є узагальнення теоретичних розробок вітчизняних науковців щодо сутності, значення та формування основних елементів облікової політики за умов інтеграційної перебудови підприємств України.

Поняття «облікова політика» (accounting policy) офіційно введено у міжнародну практику обліку в 1975 році з виходом Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку МСБО 1 «Розкриття облікової політики» [8]. Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 р.: «Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [9]. Трактують поняття в Законі є стислим, проте це не означає, що облікова політика не займає вагомого місця в системі

управління підприємством. Облікова політика є основою фінансового іміджу, так як саме в ній формують базові «принципи, методи і процедури».

Завдяки наявності ефективної облікової політики забезпечується точність та правдивість показників результативності господарської діяльності суб'єкта господарювання, хоча їх величина залежить від альтернативних оцінок активів і пасивів. На визначення фінансових результатів впливає вибір облікової політики, а саме: методичні підходи визнання доходів і витрат, амортизаційна політика, підходи до оцінки виробничих запасів.

Облікова політика – система способів і прийомів організації та ведення обліку на конкретному підприємстві, закріплена відповідним нормативним актом на невизначений термін [3, с. 120].

Отже, розглянемо більш детально різноманіття трактувань в науковій зарубіжній та вітчизняній літературі даного поняття. Бутинець Ф.Ф. [2, с. 15], Карпушенко М.Ю. [6, с. 25], Цветкова Н. [15, с. 14] вважають, що облікова політика являється сукупністю способів ведення бухгалтерського обліку, які були обрані підприємством, Житний П. [5, с. 3], Сук П. [14, с. 2] розуміють під обліковою політикою принципи і правила ведення бухгалтерського обліку, а Соколов Я.В. [13, с. 16] взагалі, трактує його як можливість легально маніпулювати фінансовими результатами на конкретному підприємстві.

Враховуючи безперервний інтеграційний процес, перебудову економіки в цілому та адаптацію вітчизняних підприємств зокрема, доцільним є дослідження сутності поняття у нормативній базі, що є основою для зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

У Міжнародних стандартах фінансової звітності № 1; 8 облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [8]. У зв'язку з цим, облікова політика є індивідуальною, вона дозволяє максимально ефективно використовувати виробничий та фінансовий потенціал, здійснюючи маневрування засобами й враховуючи зміни ринкової кон'юнктури відповідно до стратегії і тактики конкретного підприємства.

В цілому аналіз підходів до трактувань у вітчизняній літературі поняття «облікова політика» свідчить про відсутність єдиної думки науковців з цього приводу. Враховуючи функціональну складову облікової політики, а саме: можливість обирати та визначати шляхи пошуку альтернативних рішень щодо раціоналізації та спрощення облікового процесу на підприємстві, доцільним є доповнення трактування.

Отже, облікова політика – це сукупність можливих принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством з метою раціоналізації та спрощення облікового процесу для складання та подання фінансової звітності.

Підприємство повинне висвітлювати обрану облікову політику за принципом об'єктивності та достовірності (п. 6 розд. IV) [9].

- принципів оцінки статей звітності;
- методів обліку щодо окремих статей звітності.

Вимоги Мінфіну до облікової політики періодично змінюються, проте потрібно порівняти рекомендовані структурні елементи для підприємств і організацій, що представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика елементів облікової політики підприємства

№ з/п	Питання, що потребують визначення та затвердження на підприємстві	Лист Мінфіну від 21.12.05 р. [7]	Методичні рекомендації № 635 від 27.06.13 р. [12]
1.	Методи оцінки вибуття запасів:	+	+
2.	Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	+	+
3.	Порядок обліку й розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку їх обліку	+	+
4.	Методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також довгострокових біологічних активів та інвестиційної нерухомості, у разі якщо вони обліковуються за первісною вартістю	+	+
5.	Вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів	+	+
6.	Переоцінка (індексація) необоротних активів: критерії, періодичність, відображення результатів	+	Розширено п. 7
7.	Підходи до переоцінки необоротних активів	-	+
8.	Підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до складу нерозподіленого прибутку	+	+
9.	Метод обчислення резерву сумнівних боргів (у разі потреби – спосіб розрахунку коефіцієнта сумнівності)	+	+
10.	Перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат та платежів	+	+
11.	Порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг	+	+
12.	Сегменти діяльності, пріоритетний вигляд сегмента, засади ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках	+	+
13.	Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу	+	+
14.	Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	+	+
15.	Поріг суттєвості щодо окремих об'єктів обліку	+	Розширено п. 15
16.	Кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінансової звітності	-	+
17.	Порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом	+	+
18.	Дата визнання придбаних в результаті систематичних операцій фінансових активів	+	+
19.	База розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу	+	+
20.	Періодичність відображення відстрочених податкових активів і відстрочених податкових зобов'язань	+	+
21.	Критерії розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості		+
22.	Підходи до класифікації пов'язаних сторін	-	+

**Розвиток парадигм та теорії бухгалтерського обліку:
еволюційний підхід та подальший генезис облікової думки**

23.	Дата включення простих акцій, випуск яких зареєстровано, до розрахунку середньорічної кількості простих акцій в обігу	-	+
24.	Дата первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу	-	+
25.	Складання окремого балансу філіями, представництвами, відділеннями та іншими відокремленими підрозділами підприємства	+	+
26.	Застосування класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	+	+
27.	Робочий план рахунків (з субрахунками аналітичного обліку)	+	
28.	Визначення одиниці аналітичного обліку запасів	-	+
29.	Спосіб складання звіту про рух грошових коштів	-	+
30.	Підходи до віднесення витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта основних засобів, до первісної вартості або витрат звітного періоду	-	+
31.	Порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку (для державних і комунальних підприємств)	-	+
32.	Періодичність та об'єкти проведення інвентаризації	-	+
33.	Склад комісії для визначення строку корисного використання необоротних активів	+	
34.	Переоцінка запасів: критерії, періодичність, відображення результатів	+	
35.	Порядок оприбуткування матеріальних цінностей, одержаний на безоплатній основі	+	
36.	Форми самостійно створених первинних документів та форм внутрішньої звітності	+	

Отже, новації Мінфіну щодо обліково-аналітичної інформації обумовлює якісно вищий рівень корисності зовнішньої та внутрішньої форми звітності вітчизняного підприємства. Поступово зростає роль ефективного застосування облікових процедур з огляду на формування фінансового результату діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Амбросов, В. Я. Облікова політика в агроформуваннях [Текст] / В. Я. Амбросов, Т. Г. Маренич // Економіка АПК. – 2004. – № 7. – С. 96 – 99.
2. Бутинець, Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: [підручник для студ. вузів спец. 7.050106 «Облік і аудит»] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 640 с.
3. Бухгалтерський словник [Текст] / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2001. – 224 с.
4. Васільєва, Л. М. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред'являються [Електронний ресурс] / Л. М. Васільєва // Ефективна економіка. – 2013. – №6. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2131>. – Заголовок з екрана (дата звернення 10.04.2014 р.).
5. Житний, П. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства [Текст] / П. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. –

2006. – № 3. – С. 3 – 10.

6. Карпушенко М. Ю. Організація обліку : [навч. посібник (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит»)] / М. Ю. Карпушенко. – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. :ХНАМГ, 2011. – 241с.

7. Лист Мінфіну від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931

8. Міжнародні стандарти фінансової звітності № 1; 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua. – Заголовок з екрану (дата звернення 10.04.2014 р.).

9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1«Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. – Заголовок з екрану (дата звернення 10.04.2014 р.).

10. Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій і змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку від 19.12.2006 р. № 1213. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1363-06>. – Заголовок з екрану (дата звернення 10.04.2014 р.).

11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України :від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Заголовок з екрану (дата звернення 10.04.2014 р.).

12. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : від 27.06.2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382876&cat_id=293537

13. Соколов, Я. В. Основы теории бухгалтерского учета [Текст] / Я.В.Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 496 с.

14. Сук П. Облікова політика підприємства [Текст] / П. Сук // Бухгалтерія в сільськомугосподарстві. – 2005. – № 1. – С. 2 – 4.

15. Цветкова Н. Сучасна організація обліку та складання звітності для прийняття управлінських рішень [Текст] / Н. Цветкова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 3. – С. 14 – 27.

